

**Segít-e a vallás abban, hogy erkölcsös legyen az ember,
avagy lehetséges-e (manapság) a vallásra alapozni az erkölcsöt?**

bírálatok — 2017 (GCSL)

Karsai Anna

A dolgozat a kereszténység, elsősorban a reformátori teológia alapján közelít vallás és erkölcs kérdéséhez. Bevezetesként idézi József Attilát, aki Két hexameter c. versével tömören jellemzi az értékek devalválódásában vergődő (modern) ember etikai dilemmáját, egyben pedig az erkölcsi döntés autonómiáját — ti. azt, hogy nem a világ ilyen vagy olyan állapota engedélyezi az erkölcsi tartást, hanem saját szuverén etikai döntése teszi az embert erkölcsössé vagy erkölcstelenné.

A címben szereplő kérdés megválaszolása előtt tisztázni kell az erkölcs és a vallás fogalmát. Mindkettőben közös, hogy tárgyuk az ember, az ember lényege (értsd: célja) pedig a dolgozat szerint a „boldogulás”, a jó elérése. Az erkölcs az ember egyéni magatartását, a vallás a társas viselkedést határozza meg. A keresztény vallás lényegében Krisztus követése, a törvények az ember Istennel való kapcsolatáról szólnak, és — bár ezt a dolgozat nem emeli ki — az istenkapcsolaton keresztül az emberek egymás közötti kapcsolatát szervezik meg. A vallást a lutheri *sola fides* elve szerint a hit teszi élővé, a cselekedetek nem járulnak hozzá a megigazuláshoz, bár nem fölöslegesek.

Az erkölcsi/vallási szabályok gyakorlati megtartása bonyolultabb, mint elméleti megfogalmazásuk (lásd a „Ne ölj!” parancsát), állapítja meg a dolgozat.

A befejezés szerint „alapvető természetünk az erkölcstelenség megélése”, ezért a vallás feladata ebben a tekintetben legfőképpen abban áll, hogy mintegy tükröt tartva élénk, tudatosítsa bennünk: a magunk erejéből nem vagyunk képesek erkölcsös életet élni. Figyelemre méltó a záró mondat, amely úgy értelmezhető, hogy az isteni megbocsájtás nem nélkülözhető eleme az erkölcsnek, mert nélküle az ember — kivált, ha vallása radikálisan szembesíti bűnösségével — elveszítheti erejét a szükséges újrakezdéshez és megint csak újrakezdéshez. Ha az ember nem is, de az isteni kegyelem/megbocsájtás képes legyőzni a bűnt. Márpedig ha a bűn legyőzhetetlen, akkor nincs értelme semmiféle erkölcsnek.

A dolgozat gondolatmenete többé-kevésbé logikus, bár vannak benne egyenetlenségek, pl. nem világos, miért tárgyalja olyan nagy terjedelemben Luther tanítását a hit szerinti megigazulásról, illetve ha tárgyalja, miért nem tér ki arra az önként adódó kérdésre, hogy ha a hit elégséges a megigazuláshoz, akkor milyen viszonyban van a hit és az erkölcsi cselekvés. Vajon ha teljes szívvel hiszek megváltottságomban, akkor esetleg bűnöket is elkövethetek? A kérdés erőteljesen kiélezi vallási hit és erkölcsi cselekvés viszonyát, és bár végletesnek tűnik, arra mindenképpen jó, hogy a lehető legalaposabban gondoljuk végig hit és életgyakorlat, azaz vallás és erkölcs kapcsolatát.

Az idézett irodalom dicséretesen széles, a felhasznált irodalom igényes tájékozódásra vall.

Gáspár Csaba László